

WIADOMOŚCI BANKU POLSKIEGO

(Drukowane jako rękopis).

Rok IX.

WARSZAWA, DNIA 31 MARCA 1932 R.

Nr. 6.

TREŚĆ:

Ruch służbowy	str. 59				str.
Odłączanie kartek, wskazujących powód zwrotu weksli z podpisami notorycznie złych płatników, przed wydaniem podawcy	" 59		Czy powtórzy się historia w zakresie fluktuacji cen?	"	61
Naprawa i konserwacja maszyn do liczenia firmy Burroughs	" 59		Ruch cen hurtowych w Polsce	"	61
Uzupełnienie „Spisu formularzy”	" 60		Waluta funtowa	"	63
			Stopa dyskontowa banków biletowych	"	66

Ruch służbowy.

Emerytowanie.

August Starzecki, Zastępca Naczelnika Wydziału Kredytowego, Wacław Linda, Dyrektor Oddziału w Płocku, Józef Gosławski, urzędnik Centralnej Księgowości, Wacław Niedziałkowski, urzędnik Oddziału w Łomży i Jan Czarniecki, urzędnik Oddziału w Bydgoszczy.

Zwolnienie ze służby w drodze dyscyplinarnej.

Ferdynand Samojeden, woźny-dozorca Oddziału w Suwałkach.

Odłączanie kartek, wskazujących powód zwrotu weksli z podpisami notorycznie złych płatników, przed wydaniem podawcy.

(Dział IV Spisu Okólników).

W myśl obowiązujących przepisów (Instrukcja Służbowa cz. IV, str. 74) dołącza się do weksli z zauważonemi błędami formalnemi kartki (drukowane lub ręcznie wypełnione), wskazujące dokładnie rodzaj błędu, i zwraca weksle podawcom. Ponieważ na wekslach z podpisami notorycznie złych płatników nakleja się również—dla informacji Oddziału otrzymującego—kartki z odpowiednią treścią, a zwrot takich weksli spowodowany jest względami rzeczowemi, powinno się odłączyć tego rodzaju kartki przed wydaniem weksli podawcy, któremu można ewentualnie udzielić ustnego wyjaśnienia o przyczynie zwrotu.

Notatka, zamieszczona w Wiadomościach Banku Polskiego Nr. 1 z 14 stycznia 1928 r., str. 1, przestaje być aktualna.

Naprawa i konserwacja maszyn do liczenia firmy Burroughs.

(Dział I Spisu Okólników).

W właściwym czasie Wydział Administracyjny zawiadomił Oddziały, że konserwację maszyn do liczenia „Burroughs” oddał Bank przedstawicielstwu Burroughs’a firmie Głogowski i S-ka (przejętej

później bezpośrednio przez firmę Burroughs). Mimo to niektóre Oddziały powierzają naprawę maszyn mechanikom miejscowym, którzy nie posiadają potrzebnych do tego kwalifikacji. W jednym z Oddziałów firma Burroughs zauważyła dorobione przez niefachowca części składowe mechanizmu, które mogły maszynę zniszczyć.

Wobec powyższego zaznacza się, że naprawę maszyn Burroughs przeprowadzać może tylko firma Burroughs, jako dostawca tych maszyn, w przeciwnym bowiem razie firma ta nie daje gwarancji przy dostawie maszyn nowych, ani nie przyjmuje odpowiedzialności za maszyny, przyjęte do konserwacji.

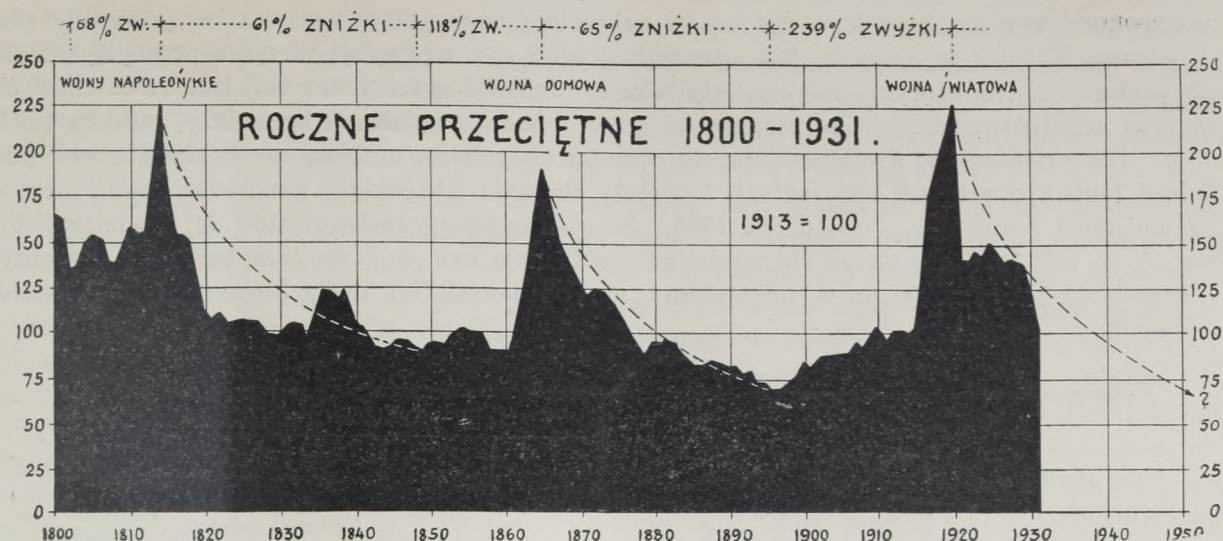
Maszyny, wymagające naprawy, winny Oddziały odsyłać do Warszawy, przyczem nadmienia się, że przez reparację maszyn rozumie się naprawę mechanizmu maszyny, a nie naprawę połączenia elektrycznego, stelażu, lub zakładanie nowej wstążki.

UZUPEŁNIENIE „SPISU FORMULARZY”.

Nowe formularze.

Nr. formularza	NAZWA FORMULARZA	Termin przechowywania		Rodzaj formularza	Przeciętna ilość formularza, potrzebna w Oddziale		U w a g a
		miesięcy	lat		miesięcznie	rocznie	
443	Kontrola dewiz	—	5	książka	—	1	Tylko P. K. R. w Gdańsku
Centr. 162	Analiza majątku i rozwoju spółdzielni kredytowej	—	5	kartka	—	500	
Centr. 167	Zestawienia bilansowe firm, akredytowanych w Banku Polskim	—	5	arkusz	—	—	W miarę potrzeby
Centr. 549	Korespondenci „Loro“ w zagranicznej walucie. Przejściowe „Nostro, dewizy własne i wpłaty (zał. do raportu kasowego)	—	1	arkusz	—	300	
Centr. 566	Wykaz kwot do wpisania na dobro Izby Rozrachunkowej	—	10	książka	—	—	W miarę potrzeby
Centr. 567	Wykaz kwot do wpisania na ciężar Izby Rozrachunkowej	—	10	książka	—	—	W miarę potrzeby
Centr. 568	Kontrola księgowości na r-kach lora-wych zagranicznych	—	3	zeszyt	—	4	

Czy powtórzy się historia w zakresie fluktuacji cen?

Wykres powyższy, zamieszczony w Nr. 3 nowojorskiego S. M. A. News Service, który jest organem Stable Money Association, przedstawia przeciętne roczne wskaźniki cen hurtowych, zestawianych przez Urząd Statystyczny Stanów Zjednoczonych, przyjmując ceny z r. 1913 = 100.

Przy porównaniu tego wykresu z gospodarczymi warunkami, zmieniającymi się co pewien okres czasu, okaże się, że spadek ogólnego poziomu cen, depresja gospodarcza i bezrobocie są zjawiskami jednoczesnymi tak, jak wyżka cen, pomyślna konjunktura i wzrost kosztów żywności, po których przychodzi znowu kryzys finansowy, depresja i bezrobocie.

Ze względu na obecną rozbieżność opinii co do zależności, istniejącej między rezerwami złota, obiegiem pieniężnym, kredytem, międzynarodową kooperacją monetarną, stabilizacją stosunków gospodarczych, spekulacją i wszelkimi innymi możliwymi czynnikami, wpływającymi na stałość cen, wykres ten podkreśla konieczność zbadania przyczyny i skutków fluktuacji siły nabywczej pieniądza.

Ten sam wykres opatrzone tytułem: „Czy historia się powtórzy” zamieszczony został w artykule p. Normana Lombarda, dyrektora wyżej wymienionej Stable Money Association, zatytułowanym „Stabilizacja zatrudnienia a polityka banków emisyjnych” i opublikowanym w American Labour Legislation Review. Autor artykułu na zapytanie, czy historia się powtórzy, t. j. czy dno obniżenia się cen osiągnięte zostanie dopiero w roku 1950, odpowiada przecząco, gdyż „powinno to przeniknąć do świadomości przemysłowców i bankierów, że stabilizacja siły nabywczej pieniądza może skutecznie zwalczać bezrobocie — w tym zakresie, w jakim ono zostało wywołane chwiejnością stosunków gospodarczych. Wówczas uważać oni będą stabilizację monetarną jako zasadniczy warunek gospodarczego postępu i pomyślności”.

Ruch cen hurtowych w Polsce.

Poziom cen jest obok stanu zatrudnienia decydującym wskaźnikiem konjunktury. Wzrost cen i stanu zatrudnienia znamionuje okres ożywienia gospodarczego, natomiast niżka — okres depresji. Ujawniający się od blisko trzech lat w skali światowej ostry kryzys gospodarczy wyraża się przede wszystkim stałym spadkiem cen, który jest uważany za dalszy ciąg ruchu niżkowego, zapoczątkowanego w 1920 r. i będącego skutkiem likwidacji niezwykle silnej wyżki cen w czasie wojny. Przy tem założeniu ruch niżkowy cen mógłby trwać z pewnymi przerwami jeszcze przez szereg lat. Historia gospodarcza ostatniego stulecia wykazuje, że po okresie wojen napoleońskich niżka cen trwała z przer-

wami od 1814 do 1850 r. Tak samo długi okres niżkowego ruchu cen trwał w Stanach Zjednoczonych po zakończeniu wojny cywilnej, a mianowicie od 1865 do 1896 r.

Ostatni proces niżki cen rozpoczął się w Polsce w połowie 1929 r. i trwa stale dotychczas, przy czym nierównomierny przebieg tego procesu w zakresie poszczególnych artykułów powoduje przewlekłość kryzysu. Różnice w rozmiarach i w czasie spadku cen występują nie tylko pomiędzy artykułami różnego pochodzenia, a więc np. między artykułami rolnymi i przemysłowymi, lecz również w obrębie tych samych artykułów, zależnie od stopnia ich przerobienia, organizacji sprzedaży, miejsca pochodzenia i t. p. Dla orientacji w kształtowaniu się cen hurtowych w niektórych działach może posłużyć następująca tablica, oparta na obliczeniach Instytutu Badania Konjunktur Gospodarczych i Cen, w których za podstawę porównań przyjęto rok 1928. Założeniem przy zastosowaniu tej podstawy była ta okoliczność, że rok 1928 odznaczał się względną stabilizacją cen a poza tem posiadał wyraźny charakter ożywienia gospodarczego w odróżnieniu np. od lat 1927 i 1929, które posiadały wiele cech przejściowych.

Rok i miesiąc	Wskaźnik ogólny cen hurtowych	Ceny artykułów rolnych	Ceny żywności	Ceny artykułów przemysłowych				
				Ogółem	Wyroby gotowe	Surowce i półfabrykaty		
						Ogółem	uzależnione od zagranicy	skartelizowane
1928								
I.	98·6	95·7	97·3	99·8	99·9	99·8	97·2	95·7
III.	103·3	100·3	100·6	100·2	99·6	100·5	101·2	95·7
VI.	103·0	108·2	105·9	100·3	99·6	100·2	105·0	99·9
IX.	98·7	96·6	98·1	99·3	100·2	98·8	96·3	101·7
XII.	97·5	94·3	95·0	99·9	100·8	99·4	98·1	102·8
1929								
III.	98·6	96·8	96·7	100·3	102·1	99·3	99·7	104·3
VI.	96·7	91·0	94·7	98·6	101·6	97·0	94·2	109·0
IX.	94·8	84·9	92·1	97·4	100·8	95·6	90·2	109·0
XII.	93·1	81·1	90·0	96·1	100·6	93·7	85·6	108·6
1930								
III.	87·7	70·2	82·3	92·8	98·9	89·6	76·3	108·6
VI.	85·3	64·1	79·9	90·4	97·3	86·7	70·2	109·1
IX.	83·8	64·7	79·0	88·3	96·0	84·5	61·9	109·1
XII.	80·0	62·9	76·6	83·2	92·0	78·4	55·6	109·0
1931								
III.	76·7	62·2	73·2	80·1	86·5	76·8	58·8	107·7
VI.	76·5	65·9	75·6	77·4	85·4	73·1	53·6	107·7
IX.	72·1	55·1	69·7	74·3	82·6	70·0	44·3	107·7
XII.	70·3	53·5	68·0	72·5	81·1	67·9	43·3	107·7
1932								
I.	68·0	49·6	64·8	71·6	79·5	67·4	43·7	107·7
II.	68·2	51·1	65·4	70·9	78·1	67·0	43·8	107·7

W tablicy tej ogólny wskaźnik cen hurtowych obliczany jest jako średnia arytmetyczna ważona wskaźnika cen rolnych i przemysłowych. Obok wskaźnika cen rolnych, obejmującego ceny ziemiopłodów nieprzerobionych, zwierząt rzeźnych i nabiału, a więc produktów w takim stanie, w jakim sprzedaje rolnik, podany jest wskaźnik cen żywności, obejmujący te same mniej więcej produkty w stanie przerobionym — mąki, kasze, mięso, a ponadto towary kolonjalne, tytoń i sól, czyli produkty w takim stanie, w jakim je nabywa bezpośrednio spożywca.

Z kolei podany jest wskaźnik cen artykułów przemysłowych — ogólny oraz jego składniki, a mianowicie wskaźnik cen wyrobów gotowych oraz surowców i półfabrykatów. Ten ostatni wskaźnik po-

dzielony jest jeszcze na surowce i półfabrykaty przemysłowe, uzależnione od zagranicy oraz skartelizowane.

Z tablicy tej okazuje się, że od połowy 1929 r. do lutego r. b. włącznie ogólny poziom cen hurtowych w Polsce obniżył się o 29·5%, ceny artykułów rolnych o 43·9%, natomiast ceny artykułów przemysłowych tylko o 28·5%. Jasnym jest, że tego rodzaju wzajemne ustosunkowanie się cen rolnych i przemysłowych zwichnęło całkowicie dawny system podziału dochodu społecznego i uniemożliwia powrót do stanu równowagi gospodarczej, który może nastąpić albo drogą silniejszego obniżenia się cen wyrobów przemysłowych, albo przez podniesienie się cen produktów rolnych.

Na tle silnej zniżki cen rolnych interesującym z kolei szczegółem jest obniżenie się cen żywności tylko o 31%, mimo, że jak poprzednio wspomniano, ceny te dotyczą w dużej mierze produktów rolnych, jedynie tylko w stanie przerobionym. Skutkiem tego wytworzyła się między cenami żywności a produktów rolnych rozpiętość, która do połowy 1929 roku prawie nie istniała. Ten fakt właśnie dowodzi, że na nierównomierność zniżki cen żywności i produktów rolnych wpływa obecnie mniej silnie czynnik organizacji handlu żywnością, koszty przeróbki i t. p., aniżeli inne momenty. Bliższe zbadanie składników, stanowiących podstawę obliczenia wskaźnika kosztów żywności ujawnia, że niedostateczna jego uległość wpływom ruchu zniżkowego powodowana jest przez towary kolonjalne, które zniżkują słabiej (wysoka ochrona celna), głównie jednak przez artykuły monopolowe — tytoń, sól i artykuły przemysłu rolnego — cukier, spirytus, których ceny nie tylko nie obniżyły się w omawianym okresie, lecz zwyżkowały od 5 do 10%.

Co się tyczy składników wskaźnika cen artykułów przemysłowych, to ceny wyrobów gotowych obniżyły się o 23·1%, a surowców i półfabrykatów o 30·9%. Ostatnia grupa zawiera bardzo ciekawy podział na surowce i półfabrykaty, uzależnione od konjunktury zagranicą, takie, jak: z artykułów importowanych łom żelazny, surowce włókiennicze oprócz lnu, miedź i nawozy sztuczne, a z artykułów eksportowych len, cynk, ołów i dyktę. Wskaźnik cen tego rodzaju artykułów obniżył się w badanym okresie o 53·5%. W tablicy podany został inny składnik wskaźnika cen surowców i półfabrykatów przemysłowych, mianowicie surowce i półfabrykaty skartelizowane, których ceny — znacznie podwyższone w pierwszej połowie 1928 roku — przetrwały dotychczas prawie bez zmiany. Ta „sztywność” cen kartelowych wywołuje od pewnego czasu w opinii publicznej silną krytykę.

Waluta funtowa.

Od daty zawieszenia wymienialności funta na złoto upłynęło pół roku. W tym czasie w sytuacji walutowej i gospodarczej Anglii dokonały się doniosłe zmiany, które sprawiły, że Londyn z czynnika, pogłębiającego kryzys międzynarodowy, stał się punktem wyjścia dla poprawy sytuacji.

Do opanowania kryzysu walutowego w Anglii przyczyniło się przede wszystkim utrzymanie wysokości nominalnych cen, płac i obiegu pieniężnego na prawie niezmiennym poziomie, co równoznaczne jest z wydatnym spadkiem ich wartości realnej. Spadek funta dokonał automatycznej deflacji, której nie zdołano przedtem w Anglii przeprowadzić. Uniknięcie zwyżki cen i płac oraz wzrostu obiegu pieniężnego mimo spadku funta, będące najbardziej charakterystyczną cechą angielskiego kryzysu walutowego, mogło być osiągnięte wyłącznie dzięki wysokiemu wyrobieniu gospodarczemu ogółu obywateli, którzy w ogólnej swej masie wykazali niezachwiane zaufanie do krajowych instytucji finansowych i stałości stosunków wewnętrznych. Bank Angielski zdołał odzyskać panowanie nad kursem funta, a w sytuacji gospodarczej kraju zaznaczyła się poprawa i dojście do równowagi.

Najznamienniejszymi objawami polepszenia się sytuacji Anglii jest osiągnięcie prawie zupełnej równowagi budżetowej oraz wybitna poprawa bilansu płatniczego kraju.

Spadek funta wydatnie obniżył realną wartość ciężarów podatkowych, a prócz tego pewna zwyżka cen nominalnych i zaznaczający się wzrost obrotów rozszerzyły podstawy podatkowe; w związku z tem zaznaczył się wzrost wpływów skarbowych, do czego również przyczyniło się wysoce obywatelskie stanowisko płatników podatkowych, którzy naogół wykazali wyjątkową gorliwość w wypełnianiu swych zobowiązań wobec państwa. Z drugiej strony rząd zastosował daleko idące oszczędności w wydatkach. Do dnia 1 lutego r. b. wpływy budżetowe wyniosły 607 milj. £, wobec 601 milj. £ w tym samym okresie czasu r. ub., a wydatki spadły do 721 milj. £, wobec 739 milj. £ w roku poprzednim. Po-

nieważ największe dochody skarbowe przypadają na koniec roku budżetowego, przeto można spodziewać się, że do końca marca deficyt zostanie znacznie zredukowany lub zupełnie zlikwidowany.

Bilans płatniczy Anglii, który według oficjalnych obliczeń wykazał w ciągu 1931 roku deficyt w wysokości 110 milj. £, na początku r. b. doznał wydatnej poprawy. Wpłynęła na to zmiana tendencji w ruchu kapitałów, jaka dokonała się pod wpływem spadku funta. Wobec chwiejności funta zagranica przestała zaciągać pożyczki w Anglii, a z drugiej strony dłużnicy zagraniczni, którzy uprzednio uzyskali w Anglii kredyty, zaczęli masowo spłacać je dla wyzyskania różnicy kursowej. Natomiast posiadacze wkładów w bankach angielskich zaprzestali gwałtownego ich wycofywania po spadku funta w oczekiwaniu ewentualnej jego rewaloryzacji. Tego rodzaju tendencje w ruchu kapitałowym wywarły wpływ dodatni na bilans płatniczy Anglii, który według oceny fachowców w obecnej chwili kształtuje się dodatnio.

Poprawa sytuacji budżetowej i bilansu płatniczego Anglii, usuwając możliwości ewentualnego rozwinięcia się inflacji, odnowiła powszechne zaufanie do waluty angielskiej. Obniżenie się realnych cen podniosło konkurencyjność towarów angielskich na rynkach zagranicznych, a równoczesna zniżka płac usunęła trudności w przemyśle. Wobec tego rodzaju sytuacji funt angielski, po odchyleniu się od parytetu prawie o 30%, zyskał silne gospodarcze podstawy stałości. Tendencja zwyżkowa funta angielskiego jest wyrazem szybkiego powrotu zaufania do niego. Wynika stąd, że zaufanie do waluty nie tyle jest wynikiem utrzymywania się jej na parytecie złotym, ale w większej jeszcze mierze zależy od gospodarczych podstaw stałości danej waluty. Funt angielski wymienialny na złoto, ale podminowany gospodarczo, nie cieszył się takim zaufaniem, jak funt obecny, którego kurs ugruntowany jest na uzdrowionych finansach państwowych i aktywnym bilansie płatniczym.

Rozpoczęła się repatrjacja kapitałów angielskich, przeniesionych zagranicę w okresie słabości funta, a także napływają do Anglii obce kapitały, zachęczone możliwościami zwyżkowemi funta. Do powrotu i napływu kapitałów przyczynia się dobra postawa banków angielskich, które przetrwały kryzys walutowy bez wstrząsów, co jeszcze raz potwierdziło ich przysłowiową solidność. Ostatnio zaznaczył się także powrót do Anglii kapitałów francuskich, czego wyrazem jest zakup przez filje banków francuskich w Londynie angielskich papierów państwowych. Obok kapitałów zaczęło w dużych ilościach napływać do Anglii złoto. Najwięcej nadsyłają je Indie, gdzie ludność, która od dłuższego czasu tezauryzowała złoto, wymienia je obecnie masowo na funty, aby — nabywając za nie towary o prawie niepodwyższonej cenie — zrealizować poważne zyski; również rząd indyjski spłaca swe długi funtowe złotem, aby wykorzystać spadek waluty angielskiej. Podobne operacje zaczął dokonywać ostatnio rząd australijski. W ostatnich tygodniach zaznaczył się wreszcie napływ złota ze Szwajcarii i Stanów Zjednoczonych wślad za kapitałami, przenoszonymi do Anglii z tych krajów.

W lutym wyraźnie uwidoczniają się czynniki, sprzyjające wzmocnieniu funta. Ustaje odpływ wkładów zagranicznych, a że jednocześnie zapotrzebowanie na kredyt ze strony zagranicy maleje, przeto w bankach angielskich zaznacza się duża płynność, w wyniku której stopa rynkowa obniża się wydatnie. Oficjalna stopa dyskontowa Banku Angielskiego, wynosząca 6%, przestaje być uzasadniona przez sytuację rynkową, którą charakteryzuje stałość cen i kursów, a uciążliwość tak wysokiej stopy dla życia gospodarczego staje się wyraźna. W końcu drugiej dekady lutego Bank Angielski obniża ją do 5%, dając w ten sposób wyraz przeświadczeniu, że ciężka sytuacja pieniężna Anglii zakończyła się. W pierwszych dniach marca zniesione zostają również wszelkie restrykcje dewizowe.

Powyższe zarządzenia miały silny efekt psychologiczny i stały się hasłem dla powrotu zaufania. Rozpoczyna się duży napływ lotnych kapitałów krótkoterminowych, w szczególności z Ameryki, gdzie rozwój tendencji inflacyjnych budzi nieufność do dolara. Napływ zagranicznych lokat krótkoterminowych jest uważany przez angielskie czynniki decydujące za niepożądany, gdyż wprowadzają one na rynek kapitałowy czynnik niepewności, mając skłonność do opuszczania kraju w najbardziej nieodpowiednich momentach zaniepokojenia. Pragnąc przeciwdziałać temu napływowi, Bank Angielski korzysta ze zniżki stopy oficjalnej w Nowym Jorku z $3\frac{1}{2}\%$ na 3% dnia 26 lutego i po raz wtóry obniża swą stopę o 1 punkt do 4% dnia 10 marca. Obniżka ta uważana jest za wyraz współpracy Banku Angielskiego z bankami Rezerwy Federalnej w Stanach Zjednoczonych, gdyż obniżenie angielskiej stopy oficjalnej może w pewnej mierze powstrzymać kapitalistów od przenoszenia wkładów z banków amerykańskich do angielskich.

Mimo dwukrotnej obniżki stopy oficjalnej o 1 punkt za każdym razem, co jest rzadkością w historii Banku Angielskiego, napływ kapitałów do Anglii nie ustał, przyczyniając się do zwyżki kursu funta. W pierwszej połowie marca po raz pierwszy od czasu zawieszenia wymienialności funta angielskie czynniki oficjalne zmuszone były przedsięwziąć środki przeciwko zbyt nagłemu polepszaniu się kursu waluty, co mogło zniweczyć korzyści, wynikające z dotychczasowej deprecjacji. Jednym ze środków, zastosowanych w tym względzie, był skup nadmiernej podaży dewiz zagranicznych przez rząd angielski dla przedterminowego spłacenia krótkoterminowych kredytów interwencyjnych, zaciągniętych w Stanach Zjednoczonych i Francji w roku ubiegłym. W marcu spłacona została większa część powyższych kredytów, a wobec tego zadłużenie w stosunku do Francji obniżyło się z 20 na 7 milj. £, w stosunku zaś do Stanów Zjednoczonych z 200 na 50 milj. \$. Spłata przedterminowa powyższych kredytów zadokumentowała wyraźnie dokonaną poprawę sytuacji pieniężnej Anglii i wzmocniła odrażdżając się zaufanie do funta.

Wydatna zniżka stopy oficjalnej, zniesienie restrykcji dewizowych oraz spłata przedterminowa kredytów interwencyjnych uważane być mogą za akty zakończenia kryzysu walutowego w Anglii. Po sześciu miesiącach chwiejności funt odzyskał opinię mocnej waluty; według powszechnych przewidywań istnieje więcej czynników, sprzyjających poprawie kursu funta, niż działających na rzecz jego zniżki. W związku z rozpowszechnieniem się tego rodzaju poglądu kurs funta w tranzakcjach terminowych idzie w górę. Zamiast reportu, jaki stosowano do funtów doniedawna, zaczęto w marcu stosować deport; oznacza to, że funt, nabyty z dostawą w terminie późniejszym, kosztuje drożej, niż funt, nabyty za gotówkę. W tranzakcjach tego rodzaju uwydatnia się gra na zwyżkę funta; waluta angielska staje się przedmiotem spekulacji. Bank Angielski, pragnąc do tego niedopuścić, dokonywa dn. 18 marca trzeciej obniżki swej stopy dyskontowej z 4 na $3\frac{1}{2}\%$. W ten sposób w ciągu jednego miesiąca angielska stopa oficjalna obniżyła się o $2\frac{1}{2}$ punktu z kryzysowego poziomu 6% i osiągnęła wysokość niższą od przeciętnej, stosowanej przed wojną, która wynosiła 3·69%. Być może, że ostatnia zniżka stopy podyktowana była chęcią umożliwienia rządowi angielskiemu przeprowadzenia w kwietniu konwersji $4\frac{1}{2}\%$ bonów skarbowych na bony niżej oprocentowane; jest to możliwe, gdyż pod wpływem ostatniej zniżki stopy na giełdzie wzmogła się hausse'a papierów przemysłowych i państwowych.

Anglia znalazła się obecnie w analogicznej sytuacji, w jakiej była w r. 1927/28 Francja przed stabilizacją franka, gdyż dewizy i złoto zagraniczne obficie do Anglii napływają. Lecz wzmocnienie się sytuacji walutowej Anglii i jej rynku pieniężnego posiada o wiele większe znaczenie międzynarodowe, niż poprawa sytuacji Francji w okresie stabilizacji waluty. Anglia bowiem nigdy nie uprawiała i zapewne (w związku ze strukturą swego rynku pieniężnego) uprawiać nie będzie „sterylizacji“ złota, co jest cechą charakterystyczną rynku francuskiego, ale zapewne napływające w nadmiarze kapitały zagraniczne zużyje na rozwijanie ekspansji kredytowej. Londyn był i pozostał nadal centrum finansowym świata; mimo kryzysu funta Paryż nie zastąpił go w tej roli. Gdy tylko zasobność rynku londyńskiego odnowi się i Anglia ponownie uzyska swobodę w działalności kredytowej — może stać się dyniosłym czynnikiem poprawy międzynarodowej sytuacji.

Zanim dał się odczuć jakikolwiek wpływ uzdrowienia rynku londyńskiego na międzynarodowych rynkach kredytowych, Bank Angielski wywarł silny wpływ na kształtowanie się stóp dyskontowych wielu banków centralnych. Za przykładem Anglii: Grecja obniżyła swą stopę oficjalną z 12 na 11% dn. 20. 2. 1932, Indje z 7 na 6% dn. 25. 2. 1932, Litwa z $8\frac{1}{2}$ na $7\frac{1}{2}\%$ dn. 1. 3. 1932, Szwecja z $5\frac{1}{2}$ na 5% dn. 3. 3. 1932, Norwegja z $5\frac{1}{2}$ na 5% dn. 3. 3. 1932, Rumunja z 8 na 7% dn. 4. 3. 1932, Niemcy z 7 na 6% dn. 9. 3. 1932, Danja z 6 na 5% dn. 11. 3. 1932, Japonja z 6·57 na 5·84% dn. 12. 3. 1932, Austria z 8 na 7% dn. 18. 3. 1932, Włochy z 7 na 6% dn. 21. 3. 1932. Jeśli uwzględnić, że tymczasem Bank Federalny w Nowym Jorku obniżył stopę oficjalną z $3\frac{1}{2}$ na 3% dn. 26. 2. 1932, to stwierdzić można, że naogół banki centralne zapoczątkowały erę taniego pieniądza. Można mieć wątpliwości, czy niektóre banki centralne mniej zasobne w kapitały i złoty kruszec słusznie uczyniły, obniżając stopy oficjalne za przykładem Anglii, faktem pozostaje jednak, że powszechnem stało się dążenie do potanienia pieniądza. Tani i obfity kredyt dostępny w skali międzynarodowej niewątpliwie może wywołać ożywienie we wszystkich tych dziedzinach, w których zniknęły już objawy nadprodukcji, a które cierpią nadal z powodu niedostatecznej konsumpcji.

Stopa dyskontowa banków biletowych.

PAŃSTWA	K o n i e c				Data, od której obowiązuje zmieniona stopa	Rubryka na odnoto- wywanie później- szych zmian	Data, od której obowiązuje ostatnia zmiana	Rubryka na odnoto- wywanie później- szych zmian	Data, od której obowiązuje ostatnia zmiana
	grudnia 1931 r.	stycznia	lutego	marca					
		1 9 3 2 r.							
Szwajcaria . . .	2	2	2	2	22. 1. 1931.				
Francja	2 ¹ / ₂	2 ¹ / ₂	2 ¹ / ₂	2 ¹ / ₂	10. 10. 1931.				
Holandja	3	3	3	3	29. 9. 1931.				
Stany Zjedn. . .	3 ¹ / ₂	3 ¹ / ₂	3	3	26. 2. 1932.				
Belgja	3 ¹ / ₂	3 ¹ / ₂	3 ¹ / ₂	3 ¹ / ₂	14. 1. 1932.				
Anglja	6	6	5	3 ¹ / ₂	18. 3. 1932.				
W. M. Gdańsk .	5	5	5	5	24. 11. 1931.				
Norwegja	6	6	5 ¹ / ₂	5	3. 3. 1932.				
Szwecja	6	6	5 ¹ / ₂	5	3. 3. 1932.				
Danja	6	6	6	5	11. 3. 1932.				
Estonja	6 ¹ / ₂	6 ¹ / ₂	5 ¹ / ₂	5 ¹ / ₂	1. 2. 1932.				
Japonja	6.57	6.57	6.57	5.84	12. 3. 1932.				
Łotwa	6	6	6	6	1. 10. 1930.				
Czechosłowacja.	6	6	6	6	22. 12. 1931.				
Indje	7	7	6	6	25. 2. 1932.				
Niemcy	7	7	7	6	9. 3. 1932.				
Włochy	7	7	7	6	21. 3. 1932.				
Hiszpanja	6 ¹ / ₂	6 ¹ / ₂	6 ¹ / ₂	6 ¹ / ₂	8. 7. 1931.				
Portugalja . . .	7	7	7	7	9. 8. 1931.				
Węgry	8	7	7	7	20. 1. 1932.				
Finlandja	8	8	7	7	13. 2. 1932.				
Rumunja	8	8	8	7	4. 3. 1932.				
Austria	8	8	8	7	18. 3. 1932.				
Polska	7 ¹ / ₂	7 ¹ / ₂	7 ¹ / ₂	7 ¹ / ₂	3. 10. 1930.				
Jugosławja	7 ¹ / ₂	7 ¹ / ₂	7 ¹ / ₂	7 ¹ / ₂	20. 7. 1931.				
Litwa	8 ¹ / ₂	8 ¹ / ₂	8 ¹ / ₂	7 ¹ / ₂	1. 3. 1932.				
Rosja	8	8	8	8	5. 4. 1927.				
Bułgarja	9 ¹ / ₂	9 ¹ / ₂	9 ¹ / ₂	9 ¹ / ₂	30. 9. 1931.				
Grecja	12	12	11	11	20. 2. 1932.				